

Ονοματεπώνυμο: Τμήμα:Αρ:.....

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τρία (3) μέρη.

Να απαντήσετε σε όλα τα μέρη και σε όλα τα ερωτήματα.

ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΘΟΥΝ ΣΤΑ ΦΥΛΛΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΓΛΩΣΣΑ (ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

Η ΕΙΡΗΝΗ ΕΙΝΑΙ ΕΥΛΟΓΙΑ

Το πρόβλημα της ειρήνης βρίσκεται στα χέρια των λαών του πλανήτη μας. Απαλλαγμένο από τα ύποπτα και **απατηλά** πλέγματα που υφαίνουν η υποκριτική και αναποτελεσματική διεθνής διπλωματία και ο στείρος δογματισμός του «αν θέλεις ειρήνη, ετοιμάσου για πόλεμο», απομένει υπόθεση που ενδιαφέρει άμεσα, αποφασιστικά και τελεσίδικα τους λαούς, όλους τους λαούς.

Γιατί όλοι αυτοί δεν έχουν – και δεν μπορεί να έχουν – διαφορετική γνώμη σχετικά με το ποιο είναι το θεμέλιο, η απαραίτητη προϋπόθεση της επιβίωσης της ευδοκίμησης σ’ όλους παραδεκτής έννοιας της ευδαιμονίας που συνίσταται στην **ήρεμη** και αυτάρκη εθνική ζωή ενός λαού που αναγκαία καλλιεργεί σχέσεις φιλίας και κατανόησης πρώτα με τους γείτονές του κι έπειτα με όλους τους άλλους.

Αφότου οι άνθρωποι συγκρότησαν τις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες και διέγραψαν τους στόχους, τα ιδανικά της κοινωνικής διαβίωσης, διαπίστωσαν ότι τίποτε δεν μπορεί αποτελεσματικά να καλλιεργηθεί και ν’ αποδώσει καρπούς, αν δεν επικρατεί **πνεύμα** αλληλοκατανόησης, συνεργασίας, αν δεν υπάρχει σταθερή θέληση αποφυγής της ένοπλης σύρραξης που τη χαρακτήρισαν σαν το χειρίστο και ολεθριότερο είδος επίλυσης των διεθνών διαφορών.

Έτσι, η ειρήνη αποτέλεσε, από την αυγή ακόμη της ιστορίας της ανθρωπότητας, το σίγουρο θεμέλιο πάνω στο οποίο επρόκειτο να στηριχτεί η δημιουργική προσπάθεια όλων των λαών, η άμιλλα τους για την επικράτηση των αρχών εκείνων που θα **βελτίωναν** τους όρους διαβίωσης των ανθρώπων, θα έστρωναν το **δρόμο** για την πραγματοποίηση των επιδιώξεών τους που κατέτειναν στη διαμόρφωση ενός τελειότερου, ανώτερου τύπου ζωής, άξιας να τη ζει κανείς και να τη χαίρεται.

Από τότε, μέχρι σήμερα – και για πάντα – θεωρήθηκε η ειρήνη ευλογία λατρεύτηκε και υμνήθηκε και δεν έπαψε να υπάρχει ως έσχατο και μοναδικό καταφύγιο όσων πίστεψαν πως είναι δυνατό να λύσουν τις διαφορές τους με άλλους ιρόπους που προκαλούν μόνο τον αποτροπιασμό, τη φρίκη, την ερήμωση, το πένθος, το ξερίζωμα της ελπίδας, την αναστολή της προόδου.

Γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο η ανθρωπότητα ευλόγησε την ειρήνη και καταράστηκε τον πόλεμο.

Και οι σημερινοί λαοί που ζουν με αγωνία το φρικαλέο ενδεχόμενο ενός ολοκληρωτικού αφανισμού της ανθρωπίνης ύπαρξης και των λαμπρών επιτευγμάτων της, καταδικάζουν τον πόλεμο και είναι αποφασισμένοι να **περιφρουρήσουν** το υπέρτατο αγαθό της ειρήνης που εξασφαλίζει τη ζωή, την πρόοδο, την ευδαιμονία...»

Εφημ. ΕΘΝΟΣ, 22-3-1984

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Να γράψετε την περίληψη του πιο πάνω άρθρου σε 8-10 γραμμές περίπου.
(μον. 2)
2. «**Το πρόβλημα της ειρήνης βρίσκεται στα χέρια των λαών του πλανήτη μας**».
Να εξηγήσετε την πιο πάνω άποψη με αναφορές μέσα από το άρθρο, παραθέτοντας και δύο παραδείγματα από τη σύγχρονη πραγματικότητα.
(μον. 1)
3. Να αναγνωρίσετε το είδος των υπογραμμισμένων δευτερευουσών ονοματικών προτάσεων στην τέταρτη και πέμπτη παράγραφο του κειμένου και να δηλώσετε το συντακτικό τους ρόλο.
... να στηριχτεί η δημιουργική προσπάθεια όλων των λαών.
... πως είναι δυνατό.
(μον. 0,5)
4. (α) Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου να βρείτε τον υποθετικό λόγο και να ξεχωρίσετε την υπόθεση και την απόδοσή του.
(β) Στην τρίτη παράγραφο του κειμένου να αναγνωρίσετε το είδος της υπογραμμισμένης δευτερεύουσας επιρρηματικής πρότασης και να γράψετε τι δηλώνει.
Αφότου οι άνθρωποι συγκρότησαν τις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες...
(μον. 0,5)
5. Να γράψετε από ένα συνώνυμο για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις που βρίσκονται στο κείμενο:
(μον. 0,5)
 - περιφρουρήσουν
 - απατηλά
6. Να γράψετε από ένα αντίθετο για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις που βρίσκονται στο κείμενο:
(μον. 0,5)
 - ήρεμη
 - βελτίωναν
7. Να γράψετε **δύο προτάσεις** για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις που βρίσκονται στο κείμενο ώστε να φαίνεται η πολυσημία τους.
(μον. 1)
 - δρόμος
 - πνεύμα

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΜΟΝΑΔΕΣ 8)

[Από τότε, μέχρι σήμερα – και για πάντα – θεωρήθηκε η ειρήνη ευλογία....]

Σε άρθρο σου που πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα, αφού αναπτύξεις τα αγαθά της ειρήνης, να προτείνεις τρόπους με τους οποίους εσύ και οι συνομήλικοί σου θα μπορούσατε να συμβάλετε στην εδραίωσή της. (400 – 500 περίπου λέξεις)

ΜΕΡΟΣ Γ΄ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

Να διαβάσετε τα αποσπάσματα και στη συνέχεια να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις.

I. Ο Ερωτόκριτος, Β. Κορνάρου

Εκείνη η μέρα επέρασε κι η άλλη ξημερώνει
κι ο κύρης του Ρωτόκριτου γλυκαίνει και μερώνει·
δε θέλει πλιο να καρτερεί κι ο γιος του να 'χει κρίση,
μα εβάλθηκε την προξενιάν ετούτη να μιλήσει.
Επήγεν εις του βασιλιού να τότε δικιμάσει
κι ελόγιαζεν από μακρά με ξόμπλια να τον πιάσει·
αγάλια αγάλια αρχίνισεν αποκοτιά να παίρνει
και μια και κι άλλη αθιβολήν αλλοτινή του φέρνει.

.....

ΠΟΙΗΤΗΣ

Κι ήφερνε ξόμπλια απόμακρα, πράματα περασμένα
και καταπώς του σάζασι τα 'λεγεν έναν ένα.
Με τούτες τες παραβολές αγάλια αγάλια σώνει
εις το σημάδι το μακρύ κι ήρχισε να ξαμώνει.
Αποκοτά δυο τρεις φορές να το ξεφανερώσει
κι οπίσω τον εγιάγερνε κι εκράτειέ τον η γνώση.
Στο ύστερον ενίκησεν η αγάπη του παιδιού του
και φανερώνει τα κουρφά και τα χωστά του νου του·
μα ως ενεχάσκισε να πει την προξενιά του γάμου,

ΒΑΣΙΛΙΑΣ

του λέγει ο ρήγας: «Πήγαινε και φύγε από κοντά μου!
Πώς εβουλήθης κι είπες το, λωλέ, μισαφορμάρη,
γυναίκα του ο Ρωτόκριτος την Αρετή να πάρει;
Φύγε το γληγορότερο και πλιο σου μην πατήσεις
εις την αυλή του παλατιού και κακοθανατίσεις.
Γιατί σε βλέπω ανήμπορο, γιαύτος δε σε ξορίζω,
μα ο γιος σου μην πατήσει πλιο σ' τσι τόπους οπ' ορίζω.
Τέσσερις μέρες κι όχι πλια του δίδω να μισέψει,
τόπους μακρούς κι αδιάβατους ας πάγει να γυρέψει
και μην πατήσει ώστε να ζω στα μέρη τα δικά μου,
αλλιώς του δίδω θάνατο για χάρισμα του γάμου.

*Κι εκείνο που αποκότησες κι είπες τούτη την ώρα
μη γροικηθεί, μην ακουστεί σ' άλλο εδεπά στη χώρα
και κάμω πράμαν εις εσέ οπού να μη σ' αρέσει,
να τρέμου όσοι τ' ακούσουνε κι εκείνοι οπού το λέσι.
Δε θέλω πλιο να σου μιλώ· στο ρήγα δεν τυχαίνει
τα τόσα να πολυμιλεί· κι απόβγαλ' τον να πηαίνει».*

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Το συναίσθημα του χρέους απέναντι στην οικογένεια και η εξιδανίκευση του έρωτα είναι δύο από τα χαρακτηριστικά της κρητικής λογοτεχνίας. Να τα εντοπίσετε μέσα από το απόσπασμα και να τα σχολιάσετε.
(μον. 0,5)
2. Να γράψετε πώς αντιδρά ο βασιλιάς στην πρόταση γάμου του Ερωτόκριτου και γιατί.
(μον. 1)

II . Όσο μπορείς, Κ. Καβάφη

*Κι αν δεν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσπάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις
μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες.*

*Μην την εξευτελίζεις πηαίνοντάς την,
γυρίζοντας συχνά κ' εκθέτοντάς την
στων σχέσεων και των συναναστροφών
την καθημερινήν ανοησία,
ώς που να γίνει σα μια ξένη φορτική.*

ΕΡΩΤΗΣΗ:

1. Ποιον κίνδυνο επισημαίνει ο ποιητής στον τελευταίο στίχο; Με ποιον τρόπο πιστεύετε ότι ο κίνδυνος αυτός μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά;
(μον. 1)

III . Ο Παχύς και ο Αδύνατος, Α.Τσέχωφ

....«Υπηρετώ, αγαπητέ μου! Έχω τον όγδοο βαθμό, κοντεύει δυο χρόνια τώρα. Πήρα και το παράσημο Στανισλάβα. Ο μισθός είναι μικρός... Ε, δόξα να 'χει ο Θεός! Η γυναίκα μου παραδίνει μαθήματα μουσικής, κι εγώ, συμπληρωματικά, φτιάχνω ξύλινες ταμπακιέρες. Πολύ καλές ταμπακιέρες! Τις πουλάω ένα ρούβλι τη μία. Αν κάποιος πάρει πάνω από δέκα, τότε, καταλαβαίνεις, του κάνω και σκόντο. Κάπως τα καταφέρνουμε. Υπηρετούσα, ξέρεις, σ' ένα τμήμα, αλλά τώρα πήρα μετάθεση για εδώ, ως τμηματάρχης, στον ίδιο Οργανισμό... Λοιπόν, εσύ πώς τα πας; Σίγουρα θα είσαι πια σύμβουλος; Ε;»

«Όχι, αγαπητέ μου, ανέβα πιο ψηλά», είπε ο Παχύς. «Έχω ήδη φτάσει μυστικός σύμβουλος... Έχω δυο παράσημα».

Ο Αδύνατος ξαφνικά χλώμιασε, έμεινε σύζυλος κι αμέσως ύστερα το πρόσωπό του παραμορφώθηκε σ' ένα πλατύ χαμόγελο. Έδειχνε σαν να έβγαζε σπίθες από τα μάτια και το πρόσωπό του. Το σώμα του μαζεύτηκε, καμπούριασε, στένεψε... Οι βαλίτσες του, οι μπόγοι και τα κιβώτια κουβαριάστηκαν, ζάρωσαν... Το μακρύ πιγούνι της γυναίκας του έγινε ακόμα πιο μακρουλό. Ο Ναθαναήλ στάθηκε τεντωμένος σε στάση προσοχής και κούμπωσε όλα τα κουμπιά της στολής του...

«Εγώ, εξοχότατε... Χαίρω πολύ! Φίλος, ας πούμε, παιδικός και να που, ξαφνικά, μεταμορφώνεστε σ' έναν τέτοιον άρχοντα! Χι, χι».

«Φτάνει λοιπόν, πάψε!», είπε μορφάζοντας ο Παχύς. «Γιατί αυτό το ύφος; Εγώ κι εσύ είμαστε φίλοι από παιδιά κι αυτή εδώ η δουλοπρέπεια δεν έχει κανένα νόημα!».

«Προς Θεού... Τι, εσείς...», κρυφογέλασε ο Αδύνατος, ζαρώνοντας πιο πολύ ακόμα. «Η ευμένεια της εξοχότητάς σας... είναι σαν ζωογόνα δροσιά... Να, εξοχότατε, αποδώ ο γιος μου ο Ναθαναήλ... η γυναίκα μου η Λουίζα, Λουθηρανή, ας πούμε...»

Ο Παχύς ήθελε να αντιδράσει κάπως, αλλά στο πρόσωπο του Αδύνατου ήταν ζωγραφισμένος τόσος σεβασμός, τόση γλυκάδα και τόση ευλαβική ξινάδα, που στον Μυστικό Σύμβουλο έφερναν αναγούλα. Έδωσε το χέρι του στον Αδύνατο να τον αποχαιρετήσει κι έστρεψε τα νώτα του.

Ο Αδύνατος, πιάνοντας το χέρι, έσφιξε τα τρία δάχτυλα, υποκλίθηκε από το κεφάλι ως τα πόδια και γέλασε χαιρέκακα, σαν Κινέζος: «Χι, χι, χι». Η γυναίκα του χαμογέλασε. Ο Ναθαναήλ έσυρε το πόδι του σε στάση προσοχής και το πηλήκιο από το κεφάλι του έπεσε κάτω. Ήταν και οι τρεις ευχάριστα κατάπληκτοι.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Να γράψετε γιατί αλλάζει η συμπεριφορά του Πορφύρη όταν μαθαίνει πως ο φίλος του κατέχει υψηλό αξίωμα.

(μον. 0,5)

2. Ο Κ. Καβάφης στο ποίημα του «Όσο μπορείς» και ο Α. Τσέχωφ στο διήγημά του «Ο Παχύς και ο Αδύνατος» παρουσιάζουν με διαφορετικό τρόπο τον εξευτελισμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Να σχολιάσετε και να τεκμηριώσετε με δύο παραδείγματα από τη σύγχρονη πραγματικότητα.

(μον. 1)

IV . Ένα τραγούδι για το Ριμαχό, Π. Μηχανικού

Και ποιος ήτανε τόσο λεβέντης
όπως τον Ριμαχό
που έσκυψε και φίλησε το χώμα
απ' όπου διάβηκε η αγαπημένη του
κι αυτή προχωρούσε υπερήφανη κι ακατάδεχτη
κι οι άλλοι τον είπανε βλάκα
κι αυτός ξανάσκυψε και ξαναφίλησε το χώμα
ξέροντας καλά πώς οι άλλοι τον λέγανε βλάκα.
Και τα στήθια του ήταν γεμάτα χαρά.

Γεμάτα χαρά.
Ποιος ήτανε τόσο λεβέντης όπως τον Ριμαχό.
Εφτά χιλιάδες φορές θα σκοτώνονταν
Για να υπερασπίσει το χώμα
Απ' όπου διάβηκε η αγάπη του.
Ποιος είναι λεβέντης σαν τον Ριμαχό
ποιος έχει αγάπη σαν τον Ριμαχό
να υπερασπίσει τούτα τα χώματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

1. Ο Ριμαχό και οι άλλοι είναι διαχρονικά σύμβολα. Να γράψετε τι μπορεί να αντιπροσωπεύουν.

(μον. 1)

V: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ: Η Τιμή και το χρήμα, Κ. Θεοτόκη

Τέλος ο πατέρας της είπε, σφίγγοντάς την στην αγκαλιά του: «Σ' έδυστύχεψε!»

Δέν είχε ποιος. Ο νους του ήταν ίσως για τη γυναίκα του, μα ο Αντρέας νόμιζε πως τα λόγια τον έχτυπούσαν εκείνον, κ' είπε: «Έφταιξα· μα τώρα έδιορθώθηκαν όλα. Την Κυριακή βάζω στεφάνι. Έδω τα κλειδιά του κομοῦ· είπε να μου τα δώξεις τα χίλια.»

«Και ξαναγοράζεις» του 'πε ή Ρήνη πικρά «και την αγάπη; Ω τί έκαμες!» Κ' έβάλθηκε να κλαίει.

«Την αγάπη;» έρώτησε άχνίζοντας· «και δέν τήν έχω;»

• • • • •

«Όχι!» του άποκρίθηκε «όχι! για λίγα χρήματα είσουνε έτοιμος να με πουλήσεις και χωρίς αυτά δέ μ' έπαιρνες· πάει τώρα ή αγάπη. Έπέταξε τὸ πουλί!»

«Θά ξανάρθει» της άπολογήθηκε λυπημένος, «στή ζεστή τη φωλιά του. Η ζωή μας θά 'ναι παράδεισος!»

«Όχι!» του 'πε· «έπειτα άπ' ό,τι έκαμες όχι! κι ά σ' άγαπούσα δέ θά έρχόμουνα μαζί σου. Είμαι δουλεύτρα· ποιόνε έχω ανάγκη;» Και σέ μία στιγμή ξακολούθησε: «Γιατί ν' άδικηθοῦν τα άδέρφια μου;»

«Σ' έδυστύχεψε!» είπε πάλι πικρά ο πατέρας, που τώρα ήταν ξενέρωτος. «Γιατί να μὴν τα δώσει άπό την άρχή όπως τῇ τό 'πα; Άνάθεμά τα τα τάλαρα!»

«Πάμε!» είπε ο Αντρέας.

«Όχι!» του 'πε μ' άπόφαση· «έδω είναι ο χωρισμός μας. Θά πάω σέ ξένα μέρη, σέ ξένον κόσμο, σ' άλλους τόπους· θά δουλέψω για με και για να κουνάρήσω τὸ παιδί που θά γεννηθεῖ. Θά μου δώσει ή μάνα γράμματα για να 'βρω άλλου έργασία· θά τα πάρει άπό τες κυράδες της. Όχι, δέν έρχομαι! Είμαι δουλεύτρα· ποιόνε έχω ανάγκη;» Κ' έπειτα άπό μία στιγμή σά ν' άπαντούσε σέ κάποια της σκέψη έξαναφώναξε: «Δέν έρχομαι, δέν έρχομαι!»

ΕΡΩΤΗΣΗ:

1. (α) Να βρείτε και να γράψετε την τελική απόφαση της Ρήνης με βάση το πιο πάνω απόσπασμα. Πώς κρίνετε την απόφασή της;

(β) Λαμβάνοντας υπόψη την όλη υπόθεση του έργου να συγκρίνετε τη θέση της γυναίκας της εποχής του συγγραφέα με τη θέση της γυναίκας του σήμερα.

(μον. 1)